

PERITONEAALDIALYSE

FRANCISCUS GASTHUIS

Deze folder bevat informatie over peritoneaaldialyse (PD) in het Franciscus Gasthuis in Rotterdam. Patiënten, toekomstige patiënten, hun familieleden en andere belangstellenden kunnen hiermee een indruk krijgen van deze behandeling. In deze folder leest u welke vormen van peritoneaaldialyse er zijn. De mogelijkheden en beperkingen van deze vorm van dialyseren komen aan bod, evenals de invloed van peritoneaaldialyse op uw dagelijks leven.

Wat is dialyse?

Gezonde nieren zuiveren uw bloed van afvalstoffen. Deze afvalstoffen verlaten vervolgens uw lichaam met de urine. Wanneer, door welke oorzaak dan ook, uw nieren niet meer voldoende werken, wordt uw bloed onvoldoende gezuiverd. Dan treedt vergiftiging op, die op den duur levensbedreigend kan worden. In dat geval zijn er enkele medische mogelijkheden om de functie van uw nier over te nemen.

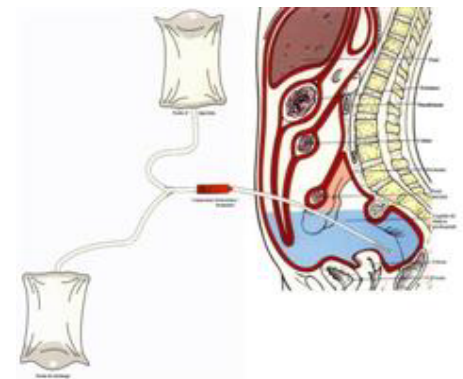
Er bestaan momenteel drie vormen van nierfunctievervangende behandeling:

- peritoneaaldialyse (buikspoeling);
- hemodialyse (kunstnierbehandeling);
- niertransplantatie.

Bij dialyse wordt uw bloed gezuiverd van afvalstoffen met behulp van de spoelvloeistof dialysaat. Bij hemodialyse vindt deze spoeling plaats in een kunstnier, bij peritoneaaldialyse in uw buikholte. Deze folder gaat over deze laatste vorm van nierfunctievervangende behandeling. Er zijn twee vormen van peritoneaaldialyse: de APD en de CAPD.

Wat is APD?

APD staat voor Automatische Peritoneaal Dialyse en is een behandelvorm die lijkt op de CAPD. Het verschil is echter dat de wisselingen bij de APD 's nachts door een machine uitgevoerd worden. Terwijl u slaapt, vindt een aantal wisselingen plaats (vandaar de benaming 'automatische').

Thuis dialyseren

Wanneer u voor deze vorm van buikspoeling in aanmerking komt, krijgt u hiervoor een training. Daarna bent u in staat om de dialyse in deze vorm zelf thuis uit te voeren.

Een voorwaarde voor deze vorm van dialyse is dat u eerst een training voor CAPD hebt gevolgd. U moet minimaal twee à drie maanden ervaring hebben met CAPD, zodat u bij eventuele complicaties altijd kunt terugvallen op de CAPD-behandeling. Ook is dan duidelijk geworden hoe uw buikvlies reageert op peritoneaaldialyse. De beslissing of u in aanmerking komt voor APD ligt uiteindelijk bij uw arts. Uiteraard neemt hij, in overleg met u, deze beslissing.

Wat is CAPD?

CAPD staat voor Continue Ambulante Peritoneaal Dialyse en is:

- continu, namelijk 24 uur per dag.
- ambulant 'wandelend'. U wordt nauwelijks beperkt in uw bewegingsvrijheid;
- peritoneaaldialyse: buikvliesspoeling.

De buikholte en de organen in uw buikholte zijn geheel bekleed met buikvlies. Dit buikvlies is zeer rijk aan bloedvaten en is half-doorlaatbaar: het heeft de eigenschap om de bloedcellen niet door te laten, maar wel water en afvalstoffen. Via een slangetje in uw buikwand loopt de CAPD-vloeistof in uw buikholte. Vervolgens verplaatsen de afvalstoffen zich vanuit uw bloed naar de CAPD-vloeistof in uw buikholte. Tijdens dit proces (genaamd diffusie en osmose) wordt het overtollige vocht onttrokken aan het lichaam.

Na ongeveer vier uur is de CAPD-vloeistof verzadigd. Deze verzadigde vloeistof wordt afgevoerd en de schone CAPD-vloeistof loopt weer in uw buikholte.

In normale omstandigheden is het mogelijk om u met vier wisselingen per dag (twee liter vloeistof per keer) in een goede conditie te houden.

Uitwisseling van vocht

Al het vocht dat u binnen krijgt, zowel uit dranken als uit voedsel, wordt opgenomen via uw maag en darmen in de bloedbaan. Normaal gesproken wordt het teveel aan vocht door uw nieren uitgescheiden.

Wanneer dit door een nierziekte is verstoord, blijft teveel vocht in uw lichaam achter. De peritoneaaldialyse verwijdt dit teveel aan vocht uit uw lichaam. Om dit te bereiken is een suikeroplossing (glucose) aan de spoelvloeistof toegevoegd. Er bestaan verschillende soorten glucoseoplossingen in PD-vloeistofzakken. Hoe hoger het percentage glucose in de vloeistofzak, des te meer vocht wordt onttrokken. Ook zijn er niet-glucosehoudende vloeistoffen met specifieke eigenschappen. Uw arts of verpleegkundige kan u hier meer over vertellen.

Tijdens de PD-training leert u, aan de hand van onder andere gewicht, te beslissen met welke glucose-oplossing u een wisseling uitvoert. Het is een kwestie van oefenen.

Omdat de spoelvloeistof vocht aan uw lichaam onttrekt, merkt u dat er bij een CAPD-wisseling meer vloeistof uitloopt dan er ingelopen was. Het gebruik van glucose in de spoelvloeistof is niet bezwaarlijk voor diabetespatiënten.

Het inbrengen van de katheter

Bij de CAPD-behandeling laat u vier maal daags spoelvloeistof in en uit de buikholte lopen. Het is daarom nodig een permanente toegang tot uw buikholte te hebben. Daarom wordt bij aanvang van de behandeling eerst een slangetje (de katheter) ingebracht in uw buikholte. Dit gebeurt in een operatiekamer, onder algehele narcose. Voor deze ingreep komt u naar het ziekenhuis, naar de afdeling Nefrologie.

De chirurg maakt met behulp van een operatie een opening in de buikwand en schuift de katheter in de buikholte. De katheter wordt goed vastgezet. Het uiteinde ervan komt in het laagste gedeelte van uw buikholte te liggen. De katheter is van soepel materiaal en groeit na verloop van tijd in de spierlaag vast.

Na de operatie moet u een aantal uren in bed blijven. De dag na de operatie wordt een röntgenfoto gemaakt ter controle van de ligging van de katheter in uw buikholte. De verpleegkundige komt de dag na de operatie op de afdeling bij u langs. Hij/zij verzorgt de katheter en maakt afspraken met u voor de komende tijd. De plaats waar de katheter naar buiten komt is de huidpoort. Om te zorgen dat uw huidpoort goed geneest, mag u na de operatie drie tot zes weken niet douchen. De dag na de operatie gaat u met ontslag uit het ziekenhuis.

Twee tot drie weken na ontslag start de trainingsperiode, waarover u verder meer kunt lezen.

De voor-en nadelen van CAPD

De meeste dialysepatiënten kunnen voor CAPD in aanmerking komen. Wanneer de arts geen medische bezwaren ziet en u gemotiveerd bent voor deze behandeling, is CAPD een goede optie. Belangrijk is dat u in staat bent om (na een instructieperiode) de handelingen zelf uit te voeren en daarbij schoon kunt werken.

De voordelen van CAPD zijn:

- er is geen toegang tot de bloedbaan nodig;
- u bent niet afhankelijk van machines;
- het is een vorm van thuisbehandeling;
- in vergelijking met een kunstnierbehandeling geeft CAPD constante bloedsuikerslagen;
- in de meeste gevallen is weinig dieetaanpassing nodig;
- CAPD wordt doorgaans goed verdragen;
- er is een korte trainingsperiode (ongeveer één week);
- CAPD is goed te combineren met werk of school.

De nadelen van CAPD zijn:

- de behandeling moet elke dag plaatsvinden (vier keer per dag);
- er is kans op stijging van het lichaamsgewicht, vanwege de suiker in de spoelvoeistof;
- de kans bestaat op buikvliesontsteking;
- u hebt blijvend een katheter in uw buik.

Leven met CAPD

Starten met CAPD vraagt enkele voorbereidingen. Om te beginnen bezoekt de verpleegkundige of maatschappelijk werker van het Franciscus Gasthuis u thuis. Hij/zij kijkt of de ruimte waarin u de wisselingen gaat doen aan de volgende eisen voldoen:

- ruimte is goed schoon te houden;
- er is verwarming en elektriciteit aanwezig;
- er is stromend water in de buurt;
- er mogen geen huisdieren in -en uitlopen tijdens een wisseling;
- u moet telefonisch bereikbaar zijn.

De middelen en producten die u nodig heeft worden door het Franciscus Gasthuis en de fabrikant van de dialysevloeistoffen bij u thuis geleverd.

CAPD-trainingsperiode

Ongeveer twee weken na het inbrengen van de katheter start de trainingsperiode; voor de training komt u in de meeste gevallen naar de polikliniek. Eventueel wordt u voor deze training opgenomen op de afdeling Nefrologie.

De training is afgerond wanneer u de behandeling zelfstandig uit kunt voeren: u kunt zelfstandig wisselen, uw vochtbalans controleren en u weet te handelen bij eventuele problemen. Vervolgens gaat u thuis beginnen met de CAPD-wisselingen. De fabrikant komt u alle benodigde spullen brengen, zoals een warmhoudbox, voorraad zakken, doppen, enz. Als u de eerste keer thuis gaat wisselen is de PD-verpleegkundige van het Sint Franciscus Gasthuis aanwezig. Daarna komt u regelmatig op de polikliniek voor controle.

CAPD-wisseling

Een CAPD-wisseling is het laten uitlopen van de verzadigde spoelvloeistof (duur ongeveer twintig minuten) en het laten inlopen van nieuwe spoelvloeistof (duur ongeveer tien minuten). Het is belangrijk om rust en tijd te nemen voor een wisseling. Het is immers een handeling die u vier maal per dag moet doen en die per keer ongeveer veertig minuten duurt.

De spoelvloeistof is een bacterievrije (steriele) oplossing. De zakken met vloeistof worden vooraf op lichaamstemperatuur gebracht in een speciale warmhoudtas of box. Tijdens het uit- en inlopen van de vloeistof kunt u diverse zittende activiteiten ondernemen. Na afloop van de wisseling sluit u de katheter af met een steriele dop. De katheter-met-dop draagt u buiten de wisselingen onder uw kleding.

U wordt bij de wisselingen begeleid door een verpleegkundige, totdat u deze wisselingen zelfstandig kunt uitvoeren.

De fabrikant bezorgt eenmaal per twee weken de zakken spoelvloeistof bij u thuis. In principe wordt alles neergezet op de door u gewenste plek (bijvoorbeeld berging of wisselruimte).

Hygiëne en infectie

De CAPD-katheter is een kunstmatige verbinding met uw buikholte. Hierdoor bestaat de kans op infectie. Deze kan inwendig optreden, in de vorm van een buikvliesontsteking, maar ook uitwendig wanneer de zogenoemde huidpoort geïnfecteerd raakt. Door bij de vloeistofwisselingen steriel te werken, kunt u het risico op een infectie zoveel mogelijk beperken. Toch blijkt dat vrijwel iedere peritoneaaldialyse patiënt vroeg of laat wel een keer een buikvliesontsteking oploopt. Met gerichte antibioticatherapie is deze echter goed te bestrijden.

Tijdens de training wordt aan het 'steriel werken' voldoende aandacht besteed. Daarnaast krijgt u instructies hoe u moet handelen als zich een complicatie voordoet.

Dieet en CAPD

Bij de CAPD-behandeling is een gezonde voeding met voldoende eiwit van belang. Beperking van zout, kalium en vocht is soms nodig. Verdere aandachtspunten ten aanzien van voeding zijn:

- De glucose in de spoelvloeistof wordt gedeeltelijk in het bloed opgenomen. Hierdoor bestaat de kans dat uw

lichaamsgewicht toeneemt. Indien nodig kunt u overleggen met de diëtist of uw voeding aanpassing behoeft.

- Tijdens CAPD verliest u kleine hoeveelheden eiwitten en vitaminen. Ter aanvulling dient uw voeding daarom voldoende eiwitten en vitaminen te bevatten. De diëtist geeft u hierover advies.

Medicatie

Dialyse en dus ook CAPD vervangt niet de gehele functie van uw nier. Daarom wordt ook medicatie voorgeschreven. Deze medicatie wordt voorgeschreven en eventueel veranderd naar aanleiding van de bloedsuikerslagen. De arts en/of de verpleegkundige zal u daarover zo nodig informeren.

Lichaamsbeweging

Lichaamsbeweging is goed, ook voor peritoneaaldialyse patiënten. Er zijn praktisch geen problemen bij het actief beoefenen van een sport. Als u meer informatie wilt of ergens over twijfelt, dan kunt u contact opnemen met de verpleegkundige.

Vakantie

Het is zeker mogelijk om als peritoneaaldialyse patiënt op vakantie te gaan in binnen- en buitenland. Wanneer u de vloeistof niet zelf mee kunt nemen, kan de fabrikant deze op uw vakantieadres bezorgen.

Bij een vakantie in Nederland moet u deze service minimaal twee maanden van te voren bij de fabrikant aanvragen. Bij een vakantie in het buitenland moet u de aanvraag minimaal drie maanden voor vertrek doen.

Mochten er zich tijdens uw vakantie problemen voordoen, dan kunt u ter plaatse bij een arts of ziekenhuis terecht. In het Dialyscentrum in het Sint Franciscus Gasthuis is een folder aanwezig met vakantiemogelijkheden van de Nierstichting.

Vragen

Zoals u hebt kunnen lezen, is het een behandeling die u thuis kunt uitvoeren en die daarbij van u een actieve rol vraagt. Als u hierover vragen heeft, dan kunt u tijdens kantooruren telefonisch contact opnemen met de CAPD verpleegkundige via

telefoonnummer 010 - 461 6161 en vragen naar pieper 3076.
Buiten kantooruren kunt u contact opnemen met de afdeling
Nefrologie, via telefoonnummer 010 – 461 6417.

Mei 2014
722